

Grödan

INFORMATION FRÅN
LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

NR 3/2020

Grön infrastruktur – vad är det?

*Försök med
ängsvallar*

**Satsning på
säker hantering
av växtskydd**

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

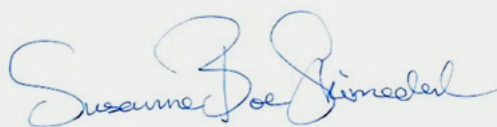
Pandemins frammarsch skakar om världen. Alla länder har olika sätt att tackla situationen. Sverige hanterar pandemin genom att vi alla förhåller oss till en strategi med eget ansvar. Att vi skulle ställa om större delen av verksamheten hade jag aldrig trott om någon hade sagt det till mig i julas. Men så blev det och det har gått bra. Under det här halvåret har vi funnit nya infallsperspektiv. Nu måste vi hålla ut och fortsätter under hösten att utveckla arbetssätten. Vi är inte ensamma detta sker inom alla branscher. Den digitala mognaden tar ett jättekiv in i framtiden.

I en tid när ingenting är sig likt, är det tryggt att företagande inom de gröna näringarna har förmågan att leverera det vi alla behöver – mat. De gröna näringarna är några av samhällets viktiga ryggradskotor. Nu höjer vi våra röster och lyfter den svenska livsmedelsproduktionen högt på agendan. I EU:s livsmedelsstrategi från jord till bord är strategin att skapa ett hållbart livsmedelssystem. Vi ska arbeta för att det ska bli en global standard, som tar hänsyn till miljö, klimat, konkurrenskraftig livsmedelskedja, människors- och djurs hälsa. Den svenska nationella livsmedelsstrategin taktar in i EU:s, vilket är optimalt. Men vi behöver säkerställa att den utvecklas utifrån nationellt och regionalt perspektiv samt tydligt lyfter in beredskapsperspektivet.

För några veckors sedan presenterade regeringen budgetpropositionen för landsbygdsprogrammet under övergångsperioden 2021/2022 totalt 5,2 miljarder kronor årligen. Det är en seger för jordbrukspolitiken. Budgeten stärker de gröna näringarna och skapar en stabil grund. Den svenska livsmedelsstrategin är vägledande och visar inriktningen på vilka landsbygdsstöd som kommer att finnas tillgängliga under åren. Exakt när budgetpengarna för landsbygdsstöden är tillgängliga är ännu inte klart. Besked kan komma runt årsskiftet eller under första kvartalet 2021. När det gäller den strategiska planen för nya CAP 2021–2027 har samtliga Länsstyrelser lämnat ett gemensamt yttrande till näringsdepartementet. Det innebar att tydliggöra avgränsningar och behov av prioriterade mål inom miljö, klimat och konkurrenskraft inom jordbruk. Länsstyrelserna har en gemensam hållning kring frågorna.

Sedan pandemins utbrott har stödpengarregnet över Sverige fortsatt till olika aktörer i samhället. Nu hoppas jag att det även fördelas extra pengar till svenska livsmedelsproduktionen.

”I EU:s livsmedelsstrategi från jord till bord är strategin att skapa ett hållbart livsmedelssystem.”

Susanne Boe Skåmedal

Enhetschef, enheten för landsbygd

INNEHÅLL

3/2020

11. Att tänka på om du håller djur utomhus i vinter.

6. Värdefulla gräsmarker

Skapa blomrika slåtterängar

4.

18.

Växtskydd. Har du den skyddsutrustning som behövs?

I DETTA NUMMER

Ängsvallar – att skapa blomrika slåtterängar.....	4
Grön infrastruktur.....	7
Kontrollåret 2020 – ett speciellt år.....	8
Stort tack till er som håller landskapet öppet!.....	10
Håller du djur utomhus i vinter?.....	11
Afrikansk svinpest nu i Tyskland – så förebygger vi smittan i Sverige.....	12
Information om den fällda vargtiken.....	13
Domstol upphäver beslut om skydds jakt på varg.....	13
Växtskydd i vinter.....	14

Grödan

Ansvarig utgivare: Maria Leclercq **Redaktion:** Maria Leclercq, Kristina Grill

Layout: Byn Kommunikation **Omslag foto:** Erik Widén

Foto: Länsstyrelsens personal om inte annat anges, samt diverse bildbyråer.

Tryck: Exakta Print i Malmö

Detta material har delvis finansierats med EU-medel

Ängsvallar – att skapa blomrika slåtterängar

Under sommaren 2020 har ett antal engagerade lantbrukare samverkat med Länsstyrelsen kring att prova idén att göra om magra gamla vallar till blomstrande slåtterängar. Det ska bli ett demonstrationsprojekt hur man nyskapar slåtterängar, eller som de kallas i projektet - ängsvallar.

Text: Annelie Lundgren

Anlägga en blommande äng

Om man vill göra en egen blomrik äng så finns det viktiga framgångsfaktorer:

- Marken ska vara näringsfattig för att det ska lyckas. Är det en åker med bördig jord kan man behöva ta bort översta matjordslagret.
- Bearbeta jorden så att det inte finns rotagräs där ängen ska vara, de kommer att konkurrera ut ängsväxterna. Om det är en liten äng man planerar så kan man täcka marken ett par växtsäsonger för att bli av med konkurrensstarka rotagräs.
- Vid sådd av ängsfröer se till att fröet får jordkontakt antingen genom sådd i helt öppen näringsfattig jord eller i jordblottor som skapats i befintlig växtlighet.
- Insådd av frön av svenska blommor kan göras under hela växtsäsongen, men det finns risk att småplantor torkar bort under sommaren. Sår man frön på sensommar/tidig höst kommer det ofta tillräckligt med regn och är svalt, risken att ömtåliga småplantor torkar minskar. En del frön behöver en vinter innan de gror. Det kan ta ett par år innan man ser blomning. Tålmod krävs!
- Om man önskar snabba resultat kan man plantera småplantor av ängsväxter, det går att köpa pluggplantor. De behöver en uppgrävd ruta med bar jord minst 30×30 cm att planteras i. Plantorna är ömtåliga när de är nyplanterade och behöver vattnas de första veckorna om det inte regnar.

Blommande ängar som slås sent på sommaren är väldigt värdefulla i naturen. De gamla traditionella slåtterängarna har många olika örter, som blommor vid olika tidpunkter under sommaren. Slåtterängarna är en långvarig nektar- och pollenkälla, som exempelvis humlor och bin behöver. Klöverfält eller rapsfält erbjuder såklart stora mängder pollen, men bara under en viss tid på sommaren. Våra pollinerare behöver hitta blommor hela sommaren för att kunna leva kvar i landskapet. Det är viktigt att vi har de inhemska växterna i slåtterängen eftersom flera av våra insekter är specialanpassade till en viss växtart. I larvstadiet kan en fjärilslarv behöva bladen av en speciell särskild växt för att utvecklas. Sedan behöver den färdiga fjärilen blomrika marker där den kan äta pollen och nektar.

För demonstrationsprojektet om ängsvallar behövdes åkervallar som skördats under många år, utan att sedan gödsla. När gräset har blivit glesare och det har börjat komma in blommor, då är förutsättningarna rätt. Det tar lång tid för de riktiga ängsblommorna att komma tillbaka trots att marken blivit mager.

Grundprincipen för en slåtteräng är att slå av gräset sent under sommaren när blommorna satt frö och sedan räfsa och ta bort gräset när det torkat. När man tar bort gräset försvinner växtnäring från marken och de småväxta och konkurrenssvaga blommorna får bättre förutsättningar. Här på bilden är det en traditionell slåtteräng som räfsas för hand.

Pollinerare såsom bin och humlor behöver nektarkällor som finns kontinuerligt över hela sommaren.

Flera av de utvalda vallarna i projektet är årtionden gamla, men de har bara några få blommor.

Idén med ängsvallar är enkel – tänk om man kunde snabba på blomrikedomen i de här markerna! De här vallarna sköts ungefär som slåtterängar redan, man skördar och tar bort gräset på något sätt. Det håller marken öppen och vegetationen gles – bara blommorna saknas. Arbetet skulle gå relativt enkelt att göra med vanliga lantbruksmaskiner och vi kunde få större arealer av blommande marker i landskapet.

Ängsvallsprojektet kommer att prova insådd och plantering av svenska blomarter. I försök i andra delar av landet har det visat sig svårt att få det att fungera. När man sår in blomsterfröet behöver det komma i kontakt med öppen jord. Om man plöjer vallen så frisätts växtnäring och det missgynnar blomplantorna, som är konkurrenssvaga i en näringsrik miljö.

Nu under hösten kommer vi att prova några olika metoder på åtta platser i Östergötland, från Valdemarsvik till Ödeshög. Ni får följa med på äventyret genom skrivna berättelser om de olika platserna, om vi lyckas eller möter motgångar. Berättelserna kommer publiceras på Länsstyrelsens webbplats. Anmäl er till det digitala nyhetsbrevet *Livskraftig landsbygd* så kommer ni få veta när det publicerats fler berättelser på webbplatsen.

Prenumerera på nyhetsbrevet *Livskraftig landsbygd* genom att söka på ”nyhetsbrev” på www.lansstyrelsen.se/ostergotland

Ängsskötsel

Slåtteräng är en naturlig gräsmark som inte plöjs eller gödslas. Gamla naturliga slåtterängar är mycket artrika miljöer. Skötseln av ängsvallarna kommer att efterlikna det som krävs för en slåtteräng under året:

VÅR: Innan gräset börjar växa **fagar** man slåtterängen. Då städar man bort gammalt växtmaterial, löv och pinnar för att ängen ska vara lätt att skörda under sommaren.

SOMMAR: Under sensommar **slåttrar** man gräset, som får torka på marken innan man räfsar och tar bort det. Frön hinner falla ut när man låter gräset torka på plats. Att ta bort gräset är viktigt, om det får ligga kvar blir det en gödsling av marken och missgynnar blommorna.

Slåtter genomförs relativt sent, någon gång efter midsommar och hela växtperioden ut. Den sena slåttern ger växterna möjlighet att sätta frö. Pollinerare får tillgång på blommor under lång tid.

HÖST: När slåtterängen skördats på gräs kan man släppa in betesdjur på **efterbete**. Det hjälper till att hålla gräset kort så att det inte bildas förna inför nästa år, det blir mindre jobb med fagningen. Trampet från djuren är bra för att skapa små jordblottor där frön kan gro.

En ekoxehane med sina kraftiga käkar är spännande att få syn på. Han lever bara en kort tid som fullt utvecklad insekt och under den korta tiden är det viktigt att hitta en partner och fortplanta sig.

Grön infrastruktur

Kanske har du hört begreppet grön infrastruktur? Vi människor har en grå infrastruktur med vägar, järnvägar och flygplatser. De gör att vi kan ta oss till viktiga platser, som mataffär, skola och arbete. Växter och djur behöver en grön infrastruktur för att få sitt vardagsliv att fungera, hitta en kärlekspartner, någonstans att bo och matställen.

Text: Annelie Lundgren Foto: Nicklas Jansson

En ekoxelarv kan leva på döda trädrötter i fyra år. Sedan kryper den upp ur marken som färdig insekt. Då måste det finnas andra ekoxar i närheten eftersom den behöver hitta en partner. Vägen får inte vara för krånglig, eller för lång, då kanske han aldrig kommer fram.

För att se var i landskapet vi har höga koncentrationer av värdefull natur har Länsstyrelsen tagit fram kartor med värdeetrakter. Begreppet värdeetrakt berättar att det i området finns goda förutsättningar för arter att ta sig från en livsmiljö, till exempel en ekhage, till nästa lämpliga livsmiljö.

I Östergötland har vi fortfarande många naturliga gräsmarker med en fantastisk biologisk mångfald, exempelvis ekhagar, stora strandängar och blommande öppna hagar. För att växterna och djuren ska kunna leva kvar över lång tid i landskapet behöver beteshagarna finnas så nära varandra att det fungerar med ett visst utbyte mellan markerna. Fjärilar behöver klara av att flyga från den ena hagen till den andra, frön från växter behöver åka taxi med pälsklädda djur genom landskapet. I den värdeetrakt som tagits fram för gräsmarker ser vi att det borde fungera bra ekologiskt i rätt stora delar av länet, men det finns också glapp där det troligen inte fungerar med utbytet.

Vi tar ett exempel från strax söder om Linköping, där det finns rikligt med fina beteshagar, se kartbilden. Mörkrosa fläckar på kartan är biologiskt värdefulla beteshagar. Varje beteshage har fått en färgzon runt sig, ett par hundra meter – det är så långt en medelgod flygande insekt orkar ta sig. Färgzonerna i bilden går ofta ihop mellan en betesmark och nästa och då kan många arter klara av att röra sig emellan. Det finns några betesmarker mitt i bild som

faktiskt ligger lite för långt ifrån andra, deras färgzoner hänger inte ihop med de övriga. Om det finns en blomrik kraftledningsgata eller artrik väggkant i mellanrummet, kan det såklart fungera ekologiskt, fast det inte ser så ut på kartan.

Där mellanrummen är stora skulle skapandet av ängsvallar ha en värdefull funktion (se separat artikel om ängsvallar i det här numret av Grödan). Man kan också restaurera övergivna betesmarker på strategiskt viktiga platser. Om man lyckas binda samman flera betesmarker som saknar kontaktvägar med varandra får man effekt i en större del av landskapet.

Länsstyrelsen har tagit fram en handlingsplan för grön infrastruktur i Östergötland. Handlingsplanen och kartverktyg med värdeetrakter för grön infrastruktur finns på Länsstyrelsens webbplats. Skriv *grön infrastruktur* i sökfunktionen så hittar du rätt.

Ett område söder om Linköping där det finns många värdefulla betesmarker. De mörkrosa fläckarna är biologiskt värdefulla betesmarker och de ljusare rosa zonerna är det avstånd som man räknar med att arter med medelgod spridningsförmåga kan röra sig i landskapet.

Kontrollåret 2020 – ett speciellt år

Kontrollsäsongen 2020 planerades utifrån att det skulle bli ett någorlunda vanligt år, men i mars månad började vi ana att det med anledning av Coronaläget i världen skulle bli konsekvenser för vår kontrollverksamhet.

Text: Fältgruppen på enheten för jordbrukarstöd

I maj fick länsstyrelserna slutgiltigt besked om att kontrollfrekvenserna för jordbrukarstöd, register- och tvärvillkor skulle få tillfälliga sänkningar. Lättnaderna, som innebar en reducering av grundkontrollfrekvensen från 5 till 3 procent för jordbrukarstöd samt från 1 till 0,5 procent för tvärvillkor, innebar också en möjlighet att använda ny teknik för att undvika fysiska kontrollbesök.

Vidtagna försiktighetsåtgärder

Det övergripande målet med kontrollverksamheten i fält är att styrka att uppgifterna i lantbrukarens ansökan stämmer med verkligheten, samt att utbetalningarna av ersättningarna är korrekta. Det är Länsstyrelserna som ansvarar för att utföra kontrollerna av bland annat gårdsstödet, förgröningsstödet, miljöersättningarna och ersättningarna för ekologisk produktion. Med anledning av pandemin har vi fått vidta vissa försiktighetsåtgärder när vi arbetar i fält och besöker gårdar. Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer och undviker i möjligaste mån att ha fysiska möten på plats. Vi kan exempelvis begära in dokumentation digitalt eller så undviker vi att åka till gårdar där personer bor som befinner sig i riskgrupper.

Arealkontroller

Säsongen är i skrivande stund i full gång och pågår till mitten av november. Under säsongen arbetar sju arealkontrollanter som besöker 116 gårdar runt om i Östergötland. Totalt kommer cirka 3 140 skiften att besökas i fält och sammanlagt kommer ungefär 9230 hektar kontrolleras. De vanligaste anmärkningarna vid en arealkontroll är att grödan på åkermarker som har miljöersättning för vallodling inte är tillräckligt bra för att bedömas som

insått vallgräs. När det växer mycket av en naturaliserad flora, veketåg eller tuvtåtel är det bäst att söka grödkod 49 (slätter- och betesvall på åker, ej tillräcklig för miljöersättning) i sin SAM-ansökan. På betesmarkerna är de vanligaste avvikelserna vi noterar:

- uppgrävd eller sönderkörd grässvål
- att villkoren i åtagandeplanen på marker med särskild skötsel inte har följts
- att marken inte är tillräckligt avbetad vid säsongens slut i oktober
- insådd av gräs

När vi vid ett kontrollbesök är osäkra på om en betesmark kommer att betas tillräckligt för att klara av miljöersättningen, har vi en möjlighet att notera så kallad efterkontroll på skiftet. Dessa efterkontroller görs efter betessäsongens slut i november och i år har vi 100 procent kontrollfrekvens på alla skiften som vi anger efterkontroll på.

Fördelar med kontroll via satellitbilder

I år har vi haft möjlighet att till fullo få använda satellitdata från Sentinelsatelliter som kan analysera om det har skett en aktivitet på skiftet sedan vi sist var där. Viktigt att notera är dock att vi aldrig kan underkänna ett skifte via satellitbilder utan endast godkänna. Marker som vi inte kan godkänna via bilder måste vi återbesöka i fält. Att kunna göra efterkontrollerna utan att behöva besöka marken på plats innebär att vi kan undvika onödiga resor och lantbrukarna slipper uppföljande besök av kontrollanter. Jordbruksverkets målsättning är också att det ska leda till en effektivare handläggning av ansökningar om stöd.

Djurkontroller

Vid en djurkontroll på nötkreatur och får tittar vi på märkning, CDB-rapportering samt stalljournal. Östergötlands län hade 2020, precis som resten av landet, en kontrollfrekvens på 3 procent när det gäller registerkontroller på nötkreatur och får-och get. En administrativ kontroll utförs även på samtliga kontrollföretag som är uttagna till fältkontroll av CDB under kontrollåret. Kontrollen utförs från 1 januari fram till kontrollerdatum och kan medföra sanktioner om djur är för sent rapporterade. Övriga stöd som kontrolleras är nötkreaturstödet samt djurvälståndersättningarna extra djuromsorg för får, utökad klövhälsövård för mjölkkor samt extra djuromsorg för sugor. Under säsongen kommer ungefär 60 lantbrukare i länet att få någon sorts djurkontroll.

Tvårvillkorskontroller

Vid en tvårvillkorskontroll kontrolleras alla regler som ett jordbruksföretag måste följa inom växtodling och djurhållning. För att se vad som gäller på just ditt jordbruksföretag kan du ta hjälp av tjänsten Miljöhusensyn som är framtagen av LRF, Jordbruksverket och andra berörda myndigheter. Det är du som har sökt stödet som har ansvar för att tvårvillkoren följs i din jordbruksverksamhet och på all din jordbruksmark. Det gäller även om arbetsuppgifterna utförs av någon annan, till exempel en maskinstation. Tänk på att du ansvarar för att tvårvillkoren följs under hela stödåret. I år kommer 17 gårdar i Östergötland att besökas för en fullständig tvårvillkorskontroll. I normalfallet brukar vi besöka ett trettiotal gårdar. De vanligaste felen som vi upptäcker vid ett besök är att man inte har rapporterat händelser som gäller sina nötkreatur till CDB inom 7 dagar, att man inte märkt sina djur eller glömt att beställa ersättningsbrickor när dessa

Djuren är viktiga landskapsvårdare i betesmarkerna.

tappat en bricka. Det är också vanligt med fel som gäller olika former av dokumentation, exempelvis planerad kvävegödsling utifrån grödans behov (till exempel i en växtodlingsplan) eller volymberäkning för gödsel. Båda dessa dokument ska finnas om gården ligger inom nitratkänsligt område.

Betesmarker och slåtterängar med särskild skötsel

Samtidigt som kontrollarbetet pågår ett gediget arbete med att besöka

marker som det sökts miljöersättning med särskild skötsel på. Vid ett sådant besök avgörs det om marken kräver särskild skötsel för att bibehålla viktiga natur- och kulturmiljövärden. En åtagandeplan skrivs med en beskrivning av marken och vilka tillhörande skötselvillkor som ska följas. 2020 berör det cirka 330 lantbrukare.

Här kan du få reda på vilka regler som gäller på din gård:

www.miljohusesyn.nu

Stort tack till er som håller landskapet öppet!

Nu är det säsongsavslutning för Ängs- och betesmarksinventeringen 2020. Länsstyrelsen har inventerat i stora delar av länet och vill rikta ett stort tack till er som arbetar med att hålla landskapet öppet.

Årets säsong av Ängs- och betesmarksinventeringen 2020 närmar sig sitt slut. Vi har varit i flera delar av länet och har hittills sett nära 150 marker. Vissa har varit igenväxta på grund av ohävd eller skogsplantering, men vi har också sett många fina, välskötta marker med tydligt framträdande natur- och kulturvärden. En stor eloge till alla lantbrukare som arbetar med att hålla landskapet öppet. Tack vare ert arbete kan hävdgynnade arter finnas kvar i jordbrukslandskapet. Vi har bland annat hittat slättergubbe, brudbröd och svinrot.

Inventeringen kommer att avslutas i slutet av oktober/i början av november. Resultaten från inventeringarna läggs kontinuerligt upp på e-tjänsten TUVÅ på Jordbruksverkets hemsida, www.jordbruksverket.se/tuva.

Vi har under säsongen inte hunnit kontakta markägare inför varje besök.

Vi är tacksamma för er förståelse för detta. Har du frågor om inventeringen kan du kontakta Erik Widén på telefonnummer 010-223 55 24.

Med vänliga hälsningar

Teamet för ängs- och betesmarksinventering

Håller du djur utomhus i vinter?

Att hålla djur ute är positivt för deras välfärd eftersom det ger dem goda möjligheter till ett naturligt beteende.

På senare år har det blivit allt vanligare att hålla djuren utomhus även under vinterperioden. Det fungerar oftast bra, men det kan bli problem med upptrampade, leriga marker om det kommer mycket nederbörd och marken inte fryser. Problem kan också uppstå om beläggningen är för hög.

Inför vinterperioden kan det därför bland annat vara viktigt för dig som djurhållare att tänka på att:

- Markens bärighet måste vara god och väl dränerad på de platser djuren belastar mest, till exempel vid ingångar till ligghallen samt vid foder- och vattenplatser.
- Ligghallen ska erbjuda god plats åt samtliga djur och en torr och ren liggplats.
- Ligghallen ska också vara placerad så att den upplevs som attraktiv för djuren.

Betesrådgivning på gården

Är du fundersam över fortsatt skötsel av betesmark eller dras med problem med träd- och buskskikt? Kanske lutar du åt att i vinter ställa iordning en igenvuxen mark som ligger bra till? Vi besöker dig gärna i fält för diskussion och åtgärdsförslag.

Välkommen att höra av dig direkt till: Anders Eliasson, 010-223 54 94, anders.eliasson@lansstyrelsen.se

Vi följer Folkhälsomyndighetens rekommendationer vid besöket.

Afrikansk svinpest nu i Tyskland – så förebygger vi smittan i Sverige

Afrikansk svinpest drabbar tamgrisar och vildsvin. På senare år har sjukdomen spridit sig i Europa och finns nu hos vildsvin i vårt närområde. För att förhindra spridning till Sverige måste vi hjälpas åt. Här nedan finns tips och råd på vad du kan göra.

Text: Pernilla Stridh

Den smittsamma virussjukdomen afrikansk svinpest drabbar både tamgrisar och vildsvin. Dödligheten bland smittade djur är mycket hög och idag saknas fungerande behandling eller vaccin mot sjukdomen. Sjukdomen har spridit sig i flera östeuropeiska länder och även i länder som Italien och Belgien. Den 10 september 2020 fick Tyskland sitt första bekräftade fall av afrikansk svinpest. Än så länge finns inte viruset i Sverige.

Åtgärder i EU

Inom EU arbetar man intensivt med olika åtgärder för att begränsa och bekämpa afrikansk svinpest. Medlemsstaterna förväntas vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga smittan, bland annat genom ökad medvetenhet i samhället samt genom långsiktiga strategier för förvaltning av vildsvinspopulationen.

I dagsläget går det att arbeta förebyggande på flera sätt. Afrikansk svinpest smittar inte från djur till människa utan sker genom direktkontakt mellan djur, men djur kan även smittas via människor, transportbilar och redskap.

Överlever djupfrysning

Viruset som orsakar sjukdomen kan också finnas i köttprodukter och kan överleva under lång tid och även efter djupfrysning. Därför är det viktigt att inte lämna kvar matrester på marken efter en picknick eller på rastplatsen. Se till att slänga matresterna i ett stabilt sopkärl med ordentlig förslutning.

Veterinärer bör vara extra uppmärksamma och rapportera enligt ordinarie rutiner för epizootier, det vill säga allvarliga och utbredda smittsamma djursjukdomar. Som djurägare ska man kontakta sin veterinär vid misstanke om att grisar blivit sjuka.

Rapportera självdöda vildsvin

Privatpersoner som har gris, till exempel minigris, som sällskapsdjur måste registrera och märka djuret enligt reglerna för märkning av grisar. Skulle du påträffa ett dött vildsvin i naturen ska du rapportera detta till Statens veterinärmedicinska anstalt. För att kunna agera snabbt om vi får hit smittan är det viktigt att alla misstänkta fall bland vildsvin och tamgrisar rapporteras in.

Så förhindrar du att afrikansk svinpest sprids:

- Släng eller lämna inte matavfall i naturen eller vid rastplatser utmed vägarna.
- Mata inte grisar med matrester.
- Kompostera matavfall i slutna behållare.
- Om du upptäcker bristfällig avfallshantering så kontakta miljökontoret i din kommun.
- Om du hittar ett dött vildsvin – anmäl det till Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA, på <https://rapporteravilt.sva.se> eller telefon 018–67 40 00

Afrikansk svinpest smittar inte från djur till människa utan sker genom direktkontakt mellan djur. Viruset kan också finnas i köttprodukter och kan överleva även efter djupfrysning.

Information om den fällda vargtiken

Länsstyrelsen har nu fått den slutliga rapporten från SVA om vargtiken som fälldes under skydds jakt den 9 juli.

Länsveterinär har varit i kontakt med SVA för att få ett förtydligande av rapporten. Det framgår att tiken inte hade någon mjölk i juvret men att hon hade spår efter åtta moderkakor. En teori är att tiken troligen ändå valpat i april/maj, men att hon fått dödfödda/svaga valpar och att livmodern inte dragit ihop sig snabbt som den brukar utan efter ett försenat förlopp. Det skulle kunna förklara varför någon spene var något större och eventuell observation av valpar vid tidpunkten i juni. Tiken måste

alltså ha fött valpar i år, men det är helt osannolikt att det var i juli.

Länsstyrelsen har också fått information om att det kadaver som lämnades in i tron att det var en vargvalp uppvisade spår av DNA från varg. Det går dock inte att avgöra om det var en vargvalp eller om en varg varit framme och lämnat DNA på kroppen som var kraftigt förruttnad och börjat sönderfalla. Länsstyrelsen har inte kunnat bekräfta uppgifterna om synliga valpar i reviret i juni. Det har inte varit några fler angrepp på tamboskap efter skyddsjakten.

Domstol upphäver beslut om skydds jakt på varg

Det fanns inte någon annan lämplig lösning än skydds jakt på varg i Långbokenreviret, men målet med jakten motiverades inte tillräckligt. Det har Kammarrätten fastslagit. Länsstyrelsen Östergötlands beslut om skydds jakt har därför upphävts.

Den 11 juni fattade Länsstyrelsen Östergötland beslut om skydds jakt på en varg i Långbokenreviret norr om Roxen efter att två angrepp på nötdjur på kort tid hade kunnat konstaterats. Beslutet överklagades till Förvaltningsrätten av flera personer och organisationer. Den 18 juni fastslog Förvaltningsrätten i Luleå att jakten kunde fortgå med ett tillägg i villkoren som fredade vuxen varg i sällskap av årsvalpar. Kammarrätten avsåg inhibition av beslutet den 24 juni 2020.

I en ny dom har Kammarrätten fastslagit att det vid tidpunkten för beslutet inte fanns någon annan lämplig lösning än skydds jakt. Däremot anser domstolen att Länsstyrelsen Östergötland inte i tillräcklig omfattning har visat vilka följder skyddsjakten skulle kunna få för upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för vargen på lokal nivå. Kammarrätten anser även att det i Länsstyrelsens beslut inte finns ett tillräckligt tydligt samband mellan skyddsjakten och det förväntade resultatet. Beslutet ska därför upphävas.

Det finns observationer och fynd som visar att vargarna rör på sig både inom länet och i angränsande län. Inventeringen av varg startade så sent som den 1 oktober och pågår till 31 mars. Då kommer vi ha mer kunskap om individerna i Långbokenreviret.

Växtskydd i vinter

Passa på att se över växtskyddshanteringen på gården i vinter! Det är lätt att missa viktiga detaljer, som kan öka risken för spill eller leda till miljöstraff vid en inspektion. Den egna hälsan, miljön och ekonomin kan påverkas av hur rutinerna kring växtskyddsarbetet ser ut.

Text: Kristina Grill

Ordning och reda i kemförrådet minskar risken för spill.

Förrådet

Varför inte börja med en titt i förrådet? Här finns flera regelverk som ska uppfyllas för att inte få avdrag vid kontroll. Reglerna finns för att skydda miljön och människors hälsa och gäller oavsett storleken på förrådet, från stora rum till små frysboxar och skåp.

Krav på förrådet:

- Låst
- Invallat
- Ventilerat
- Frostfritt
- Ordning och reda
- Åtskilt från andra produkter
- Originalförpackningar

Dessutom ska förrådet vara skyltat om det förvaras brandfarliga preparat. Man kan även fundera över

om förrådet är lätt att arbeta i eller om det finns smidigare lösningar. Till exempel blir det omständligt om förrådet ligger långt från påfyllningsplatsen eller om det står mycket saker i vägen för dörren. Det är också viktigt att se till att stöldskyddet håller måttet och uppfyller försäkringsbolagets krav. Preparaten är dyra och stölder förekommer.

Utgångna preparat

Det är lätt att glömma bort att utgångna preparat måste rensas ut kontinuerligt. Kontrollera gärna detta för att undvika avgifter vid en miljöinspektion. Det är också bra att tänka över rutinerna för säkerhetsdatablad. De senaste versionerna ska finnas lätt tillgängliga på gården.

Etiketten

Sitter etiketterna kvar på förpackningarna och är de läsliga? Det är lagkrav att följa det som står på etiketten. Många preparat har krav på avdriftsreducerande utrustning, extra skyddsavstånd, särskild påfyllningsutrustning eller kolfilter i traktorn. Kanske behöver rutinerna och utrustningen förändras inför nästa år för att uppfylla kraven.

Skyddsutrustning

Den skyddsutrustning som krävs ska inte förvaras inte inne i förrådet eftersom det finns risk för kontaminering. Däremot är det praktiskt om den finns i nära anslutning.

Har du all utrustning som krävs för de preparat du ska använda?

I vinter kommer **Greppa Näringen i Östergötland** satsa på rådgivning kring säker växtskyddshantering. Vid rådgivningen går du och rådgivaren igenom växtskyddsarbetet på gården. Du får konkreta tips på hur du kan anpassa hanteringen av växtskydd för att minska riskerna för din hälsa, miljön och ekonomin.

Hör gärna av er om ni har mer än 50 hektar åker eller 25 djurenheter och vill boka in ett besök.

Ta tillfället i akt och kontrollera om det är något som behöver kompletteras. Kolfiltret i traktorn behöver kanske renoveras eller bytas ut? Sätt upp det på inköpslistan om det inte redan finns på gården och din traktorhytt är tät. I annat fall behöver du en ansiktsmask med kolfilter.

Betat utsäde

Även hantering av betat utsäde kräver skyddsutrustning. Skyddshandskar, skyddsglasögon och andningsskydd rekommenderas, även när såmaskinen ska tömmas och rengöras. Den hanteringen görs på en lika säker plats som rengöringen av sprutan. Det utsäde som finns kvar i såmaskinen samlas naturligtvis upp och hanteras efteråt som farligt avfall.

Påfyllnings- och rengöringsplats

Utvärdera om den nuvarande platsen för påfyllning och rengöring fungerar bra. Har arealen ökat kan det vara mer effektivt att fylla på och rengöra i fält. Används en platta med uppsamling behöver den vara tillräckligt stor för sprutan och det stänk som kan uppstå. Har du en biobädd kan det vara värt att fundera över om innehållet behöver bytas ut. Vart femte till sjätte år behöver blandningen av matjord, torv och halm grävas ut och ersättas med en ny.

Det här är bara ett axplock av viktiga frågor vid växtskyddshantering. Ta gärna fram materialet från din senaste behörighetsutbildning och repetera vad som gäller. Miljöhusesynen är ett annat hjälpmedel. Du kan läsa mer på www.miljohusesyn.se. Information finns även på sakertvaxtskydd.se och greppa.nu. Har du frågor är du också alltid välkommen att höra av dig till Länsstyrelsen.

Behöver mer skyddsutrustning köpas in?

Kom ihåg att biobäddens innehåll behöver bytas ut vart femte till sjätte år.

Länsstyrelsen Östergötland

Besöksadress: Östgötagatan 3, Linköping

Postadress: Länsstyrelsen Östergötland, 581 86 Linköping

Telefon: 010-223 50 00

E-post: ostergotland@lansstyrelsen.se

Webbplats: lansstyrelsen.se/ostergotland

Avdelningen för djur, landsbygd och livsmedel

Leclercq, Maria *Avdelningschef* 010-223 52 57

Enheten för jordbrukarstöd

Hellberg, Kristoffer *Enhetschef* 010-223 55 32

Öberg, Catrin *Koordinator, handläggning* 010-223 55 02

Fältgruppen

Fahlborg, Magdalena 010-223 55 07

Koordinator, kontrollansvarig

Carlsson, Emelie 010-223 55 33

Biträdande kontrollansvarig, areal

Grenestam, Markus *Arealkontroller* 010-223 55 30

Malmström, Annika 010-223 54 96

Biträdande kontrollansvarig, djur

Trogen, Mari *Tvär villkor och verksamhetskrav* 010-223 55 16

Fyrberg, Hedvig *Tvär villkor, skötsel av mark* 010-223 55 31

Claesson, Annelie *Samord. åtagandeplaner* 010-223 55 17

Handläggargruppen

Forsberg, Sam 010-223 55 03

Gårdsstöd, Förgröningsstöd, Stöd till unga lantbrukare

Hansen, Matilda *Betesmarker och slätterängar* 010-223 55 34

Sandell, Anna *Ekologisk produktion* 010-223 54 99

Gunnar, Josefine *Skyddszoner* 010-223 55 01

Magnusson, Helena *Våtmarker* 010-223 54 98

Gustafsson, Andreas 010-223 54 88

Nötkreatursstöd, Kompensationsstöd, Vallodling

Eugén, Sarita *Blockkartor och nya kundnummer* 010-223 54 86

Johansson, Håkan 010-223 54 91

Biträdande handläggansvar, tvärhandläggning

Enheten för landsbygd

Boe Skåmedal, Susanne *Enhetschef* 010-223 54 83

Företags- och projektstöd samt miljöinvesteringar

Roback, Magnus 010-223 54 89

Kärregård, Marie 010-223 55 09

Ahlgren, Christoffer 010-223 53 03

Sommar, Linnea 010-223 55 35

Kihlstedt, Gunilla 010-223 55 25

Rådgivning och tillsyn

Ett rikt odlingslandskap

Boe Skåmedal, Susanne 010-223 54 83

Bergman, Maria 010-223 55 18

Eliasson, Anders *även bitillsyn & fastigheter* 010-223 54 94

Widén, Erik *Ängs- och betesmarksinventeringen* 010-223 55 24

Greppa Näringen

Grill, Kristina *Behörighetskurser* 010-223 55 06

Granberg, Lovisa *Greppa Näringen* 010-223 54 90

Enheten för djurskydd, veterinär och vilt

Loor, Helen *Enhetschef* 010-223 52 59

Stridh, Pernilla *Länsveterinär* 010-223 52 58

Larsson, Marie *Länsveterinär* 010-223 52 67

Wallberg, Lina *Förprovning djurstallar* 010-223 52 61

Servicetelefon djurskydd *öppettider 9-12* 010-223 51 44

Vilthandläggare

Kjällander, Mia 010-223 53 23

Näsman, Fredrik 010-223 55 38

Avdelningen för miljö och natur

Källming, Jonas *Avdelningschef* 010-223 54 82

Enheten för tillsyn och förorenade områden

Gyllensvaan, Jenny 010-223 55 42

Enheten för miljöprovning

Axelsson, Karl-Martin 010-223 53 36

Flink, Maria 010-223 54 18

Har du frågor?

SAM-ansökan: Ring 0771-67 00 00

EU:s jordbrukarstöd

Får du inte tag på oss via telefon?

Mejla till: jordbrukarstod.ostergotland@lansstyrelsen.se

Övriga frågor mejla till: ostergotland@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND